

Obowiązek zakupu energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych

Autor: Ryszard Taradejna, dyrektor Biura Prawnego URE

(Biuletyn Urzędu Regulacji Energetyki – nr 4/2005)

Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne¹ od początku swojego obowiązywania zawiera regulację promującą wytwarzanie energii elektrycznej (a także ciepła) w źródłach odnawialnych. Jest to jednak promocja swoistego rodzaju, bowiem nie opiera się ona na systemie przyznawanych przez państwo ulg i zachęt². Jej istotą jest ustawowe nałożenie na określone przedsiębiorstwa energetyczne obowiązku zakupu (lub wytworzenia) energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych. A ponieważ realizacja tego obowiązku powoduje dodatkowe koszty i niechęć do jego wypełniania, przewidziano w ustawie kary pieniężne, nakładane przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki (Prezesa URE).

I. Jak to zwykle bywa z realizacją obowiązków o charakterze administracyjnoprawnym, niektóre spośród zobowiązanych przedsiębiorstw nie wywiązały się ze swojego obowiązku (lub wywiązały tylko częściowo), a następnie poszukiwały lub poszukują (czemu trudno się dziwić) sposobu na uniknięcie kary, np. przez argumentację, że obowiązek na nich nie ciążył, że nie były w stanie go wypełnić albo że wypełniły go w inny, dopuszczalny – ich zdaniem – sposób.

W niniejszym artykule odniosę się do problemu sposobu wypełnienia omawianego obowiązku – w odniesieniu do energii elektrycznej – na przestrzeni lat. Warto bowiem mieć świadomość, że jeszcze w 2005 r. Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów rozpatrzył kilka odwołań przedsiębiorstw energetycznych od decyzji Prezesa URE nakładających kary pieniężne za niewypełnienie omawianego obowiązku w 2002 r. (patrz dalej).

II. Z biegiem lat regulacja ta ulegała istotnym zmianom. Dotyczyło to zarówno zakresu tego obowiązku, podmiotów, na których on ciążył jak i sposobu jego wypełnienia. Początkowo była ona wręcz lakoniczna, rozbudowując się i komplikując z każdą kolejną zmianą. Pierwotnie (do 13 czerwca 2000 r.) regulował to **art. 9 ust. 4**, który stanowił, że „*Minister Gospodarki może [podkr. R. T.], w drodze rozporządzenia, nałożyć na przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się obrotem energią elektryczną i ciepłem obowiązek zakupu energii elektrycznej i ciepła ze źródeł niekonwencjonalnych, w tym odnawialnych, oraz określić szczegółowy zakres tego obowiązku*”. W przepisie tym na szczególną uwagę zasługuje wyraz „może”, bowiem przez trzy lata od ogłoszenia ustawy minister nie skorzystał z tego upoważnienia, więc przepis ten nie zadziałał w praktyce. Zauważmy też, że w okresie tym ustawa nie zawierała regulacji umożliwiającej wyegzekwowanie tego, potencjalnego obowiązku.

III. W okresie od 14 czerwca 2000 r. do 31 grudnia 2002 r. zagadnienie to regulował **art. 9 ust. 3**, w brzmieniu nadanym (całemu art. 9) przez ustawę z dnia 26 maja 2000 r. o zmianie ustawy – Prawo energetyczne³, który stanowił, że: „*minister właściwy do spraw gospodarki, w drodze rozporządzenia, nałoży [podkr. R. T.] na przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące*

się obrotem lub przesyłaniem i dystrybucją energii elektrycznej lub ciepła obowiązek zakupu energii elektrycznej ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych oraz wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła, a także ciepła ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych, oraz określi szczegółowy zakres tego obowiązku, uwzględniając technologię wytwarzania energii, wielkość źródła energii oraz sposób uwzględniania w taryfach kosztów jej zakupu”. Ustawa z dnia 26 maja 2000 r. dokonała również zmiany w art. 56 ust. 1, dodając pkt 1a, stanowiący, że karze pieniężnej podlega ten, kto „nie przestrzega obowiązku zakupu energii elektrycznej, nałożonego przepisami wydanymi na podstawie art. 9 ust. 3”.

Art. 9 ust. 3 **zobowiązywał** ministra do nałożenia tego obowiązku oraz obarczał nim dodatkowo przedsiębiorstwa zajmujące się przesyłaniem i dystrybucją energii elektrycznej lub ciepła. Na jego podstawie Minister Gospodarki wydał rozporządzenie z dnia 15 grudnia 2000 r. w sprawie obowiązku zakupu energii elektrycznej ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych oraz wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła, a także ciepła ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych oraz zakresu tego obowiązku⁴¹. Jego §2 pkt 1 stanowił, że obowiązek uznaje się za spełniony, jeżeli udział ilości energii elektrycznej wytworzonej w źródłach niekonwencjonalnych i odnawialnych w wykonanej, całkowitej rocznej, sprzedaży energii elektrycznej przez dane przedsiębiorstwo energetyczne wynosi nie mniej niż: a) 2,4% – w 2001 r., b) 2,5% – w 2002 r., c) 2,65% – w 2003 r. (...).

IV. Z kolei w okresie od 1 stycznia 2003 r. do 31 grudnia 2004 r. zagadnienie to regulował **art. 9a**, dodany przez ustawę z dnia 24 lipca 2002 r. o zmianie ustawy – Prawo energetyczne⁵¹. Zacytujmy tu przepisy **ust. 1 i 4**, dotyczące obowiązku zakupu energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii:

*„1. Przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się obrotem energią elektryczną są obo-wiązane do zakupu, w zakresie określonym w rozporządzeniu wydanym na podstawie ust. 4, wytwa-rzanej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej energii elektrycznej z **odnawialnych źródeł energii** [podkr. R. T.] przyłączonych do sieci oraz jej odsprzedaży bezpośrednio lub pośrednio odbiorcom dokonującym zakupu energii elektrycznej na własne potrzeby). (...)*

4. Minister właściwy do spraw gospodarki określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy za-kres obowiązków, o których mowa w ust. 1-3, biorąc pod uwagę założenia polityki energetycznej pań-stwa oraz zobowiązania wynikające z umów międzynarodowych, a także określi w szczególności:

- 1) rodzaje, parametry techniczne i technologiczne źródeł odnawialnych wytwarzających energię elek-tryczną lub ciepło;*
- 2) parametry techniczne i technologiczne źródeł energii elektrycznej wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła;*
- 3) wielkość udziału energii elektrycznej ze **źródeł** [podkr. R. T.] odnawialnych oraz wielkość udziału energii elektrycznej wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła, których zakup przez przedsię-bior-stwa energetyczne jest obowiązkowy, **w sprzedaży energii elektrycznej odbiorcom** [podkr. R. T.];*
- 4) sposób uwzględnienia w taryfach kosztów energii elektrycznej i ciepła objętych obowiązkiem zakupu.”.*

Ustawa z dnia 24 lipca 2002 r. dokonała również zmiany w art. 56 ust. 1, nadając nowe brzmienie pkt 1a, który po zmianie stanowił, że karze pieniężnej podlega ten, kto „nie przestrzega obowiązków zakupu energii elektrycznej **lub ciepła**, nałożonych przepisami **art. 9a**” [podkr. R. T.].

Na podstawie upoważnienia udzielonego w art. 9a ust. 4 Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej wydał rozporządzenie z dnia 30 maja 2003 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku zakupu energii elektrycznej i ciepła z odnawialnych źródeł energii oraz energii elektrycznej wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła⁶¹, którego § 6 stanowi, że „*obowiązek, o którym mowa w art. 9a ust. 1 ustawy, uznaje się za spełniony, jeżeli udział ilościowy zakupionej energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii lub wytworzonej we własnych odnawialnych źródłach energii i sprzedanej odbiorcom dokonującym zakupu energii elektrycznej na własne potrzeby* [podkr. R. T.], w wykonanej całkowitej rocznej sprzedaży energii elektrycznej przez dane przedsiębiorstwo energetyczne tym odbiorcom, wynosi nie mniej niż: 1) 2,65% – w 2003 r.; 2) 2,85% – w 2004 r. (...);”.

V. Z dniem 1 stycznia 2005 r. nadano nowe brzmienie przepisom **art. 9a**, odmiennie definiując krąg podmiotów, na których ciąży omawiany obowiązek oraz inaczej określając sposób jego wypełnienia, a także dodano **art. 9e** – regulujący zagadnienie potwierdzania wytworzenia energii elektrycznej w odnawialnym źródle energii – przez „świadczenia pochodzenia”. Dokonano tego ustawą z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska⁷¹. Przepisy **art. 9a ust. 1 i 6**, dotyczące obowiązku zakupu energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii mają następujące brzmienie:

„**1. Przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się wytwarzaniem energii elektrycznej lub jej obrotem i sprzedające tę energię odbiorcom, którzy dokonują jej zakupu na własne potrzeby** [podkr. R. T.] na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jest obowiązane, w zakresie określonym w przepisach wydanych na podstawie ust. 6, do:

- 1) zakupu energii elektrycznej wytworzonej w [podkr. R. T.] odnawialnych źródłach energii lub
- 2) wytworzenia energii elektrycznej we własnych odnawialnych źródłach energii – znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i przyłączonych do sieci. (...)

6. Minister właściwy do spraw gospodarki określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy zakres obowiązków, o których mowa w ust. 1 i 3, w tym:

- 1) rodzaje odnawialnych źródeł energii,
- 2) parametry techniczne i technologiczne wytwarzania energii elektrycznej lub ciepła z odnawialnych źródeł energii,
- 3) wymagania dotyczące pomiarów, rejestracji i sposobu obliczania ilości energii elektrycznej lub ciepła wytwarzanych w odnawialnych źródłach energii za pomocą instalacji wykorzystujących w procesie wytwarzania energii nośniki energii, o których mowa w art. 3 pkt 20, oraz inne paliwa,
- 4) wielkość i sposób obliczania udziału energii elektrycznej wytwarzanej w odnawialnych źródłach energii, do której zakupu lub wytworzenia przedsiębiorstwo energetyczne jest obowiązane, w sprzedaży energii elektrycznej, w okresie kolejnych 10 lat,
- 5) sposób uwzględniania w kalkulacji cen energii elektrycznej i ciepła ustalonych w taryfach przedsiębiorstw energetycznych, o których mowa w ust. 1 i 3, kosztów zakupu lub wytworzenia energii elektrycznej i ciepła, do których zakupu lub wytworzenia przedsiębiorstwo energetyczne jest obowiązane – biorąc pod uwagę założenia polityki energetycznej państwa oraz zobowiązania wynikające z umów międzynarodowych.” .

VI. Z dniem 1 października 2005 r. przepisy art. 9a, art. 9e oraz art. 56 ust. 1 pkt 1a otrzymają nowe brzmienie, nadane przez ustawę z dnia 4 marca 2005 r. o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska^{8]}, jednak ta regulacja zostanie omówiona odrębnie.

VII. Cytowana wyżej regulacja zawarta w §2 pkt 1 rozporządzenia z dnia 15 grudnia 2000 r. (**dotycząca lat 2001 i 2002**) i w § 6 rozporządzenia z dnia 30 maja 2003 r. (**dotycząca lat 2003 i 2004**) przesądziła, że rozliczenie obowiązku ciążącego na przedsiębiorstwach energetycznych następowało dopiero po upływie danego roku kalendarzowego. Powodowało to, że kierownictwa niektórych przedsiębiorstw energetycznych „przypominały” sobie o ciążących na przedsiębiorstwie obowiązkach dopiero wtedy, gdy Prezes URE, w związku z realizacją swoich ustawowych zadań, na początku kolejnego roku wszczynał postępowanie zmierzające do ustalenia, czy w poprzednim roku kalendarzowym przedsiębiorstwo wywiązało się z ciążącego na nim obowiązku (i w jakim stopniu). Należy tu mieć na uwadze, że w myśl wspomnianego wyżej art. 56 ust. 1 pkt 1a – przedsiębiorstwa energetyczne, które nie przestrzegają tego obowiązku, podlegają karze pieniężnej nakładanej przez Prezesa URE, przy czym kara może być nałożona także na kierownika takiego przedsiębiorstwa (art. 56 ust. 5).

Do Urzędu Regulacji Energetyki napływały i napływają interpretacje wspomnianych wyżej rozporządzeń, zmierzające do wykazania, że poszczególne przedsiębiorstwa energetyczne wypełniły swój obowiązek lub, że wskutek określonych okoliczności obowiązek taki w ogóle na nich nie ciążył. W odniesieniu do § 6 rozporządzenia z dnia 30 maja 2003 r. zgłaszane są w szczególności poniższe poglądy (zależnie od sytuacji, w jakiej znalazło się dane przedsiębiorstwo), przy czym niektóre z nich są wzajemnie sprzeczne:

- 1) rodzaj transakcji dokonanej przez przedsiębiorstwo zajmujące się obrotem energią elektryczną mógł mieć wpływ na to, czy ciąży na nim obowiązek, o którym mowa w art. 9a ust. 1,
- 2) na przedsiębiorstwie zajmującym się obrotem energią elektryczną, które nie posiadało zawartych umów sprzedaży tej energii z odbiorcami dokonującymi jej zakupu na własne potrzeby (prowadzącym wyłącznie tzw. „obrót hurtowy”) nie ciążył obowiązek wynikający z art. 9a ust. 1,
- 3) wyłącznym sposobem spełnienia obowiązku wynikającego z art. 9a ust. 1 była sprzedaż energii zielonej bezpośrednio odbiorcom dokonującym jej zakupu na własne potrzeby,
- 4) dla wypełnienia obowiązku wynikającego z art. 9a ust. 1 nie miało znaczenia, od kogo zobowiązane przedsiębiorstwo zakupiło „energię zieloną”.

Ze swojej strony wyrażam pogląd, że każda z powyższych interpretacji jest nieuzasadniona. Pogląd swój opieram w szczególności na wykładni gramatycznej przepisu art. 9a ust. 1 (w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2004 r.), ale także na wykładni celowościowej.

W związku z poglądami wymienionymi wyżej w **pkt 1 i 2** pragnę zauważyć, że z art. 9a ust. 1 jednoznacznie wynika, iż sformułowany w nim obowiązek zakupu energii wytworzonej w źródłach odnawialnych dotyczył **wszystkich** przedsiębiorstw energetycznych zajmujących się obrotem energią elektryczną. Moim zdaniem, również redakcja cytowanego § 6 rozporządzenia z dnia 30 maja 2003 r. prowadzi do tego samego wniosku, gdyż na samym wstępie odsyła on właśnie do przepisu ustawy: „*obowiązek, o którym mowa w art. 9a ust. 1 ustawy, uznaje się za spełniony, jeżeli ...*”. Pragnę przy tym zauważyć, że zawarte w art. 9a ust. 4 upoważnienie do wydania rozporządzenia nie upoważniało ministra do zwalniania jakichkolwiek przedsiębiorstw energetycznych z obowiązku ciążącego na nich na podstawie

art. 9a ust. 1, więc tym bardziej niedopuszczalne jest doszukiwanie się w tym rozporządzeniu treści niezgodnej z ustawą.

W związku z poglądem przedstawionym w **pkt 3**, pragnę zauważyć, że z użytego w § 6 zwrotu dotyczącego energii „sprzedanej odbiorcom dokonującym zakupu energii elektrycznej na własne potrzeby” nie wynika, że choćby intencją organu wydającego rozporządzenie było – by dotyczyło to wyłącznie sprzedaży „bezpośrednio” tym odbiorcom. Ponadto, interpretacja przedstawiona w pkt 3 prowadziłaby do nieuprawnionego ograniczenia praw przedsiębiorstw energetycznych. Otóż w art. 9a ust. 1 mowa jest wprawdzie o odsprzedaży omawianej energii odbiorcom dokonującym jej zakupu na własne potrzeby, ale powiedziane jest też jednoznacznie, że mogła ona być dokonana „bezpośrednio lub pośrednio”. Nadto, cytowane wyżej, zawarte w art. 9a ust. 4, upoważnienie do wydania rozporządzenia nie upoważniało ministra do ingerowania w sposób, w jaki zobowiązane przedsiębiorstwa sprzedadzą zakupioną „energię zieloną”.

W tej sytuacji, a także uwzględniając argumentację odnoszącą się do pkt 1 i 2, zawarty w § 6 zwrot dotyczący energii „sprzedanej odbiorcom dokonującym *zakupu energii elektrycznej na własne potrzeby*” traktuję nie jako zapis o charakterze konstytutywnym a jedynie jako swoisty „skrót myślowy” zapisu zawartego w art. 9a ust. 1, w którym mowa jest o „**odsprzedaży bezpośrednio lub pośrednio odbiorcom dokonującym zakupu energii elektrycznej na własne potrzeby**”.

Uwzględniając wszystkie, przedstawione wyżej okoliczności, uważam zacytowany w pkt 3 pogląd za nieuprawnioną nadinterpretację przepisu § 6, w dodatku niezgodną z art. 9a ust. 1.

VIII. Najczęściej i z największą determinacją przedsiębiorstwa energetyczne podnosiły (i podnoszą) argumentację wymienioną wyżej w pkt 4, głoszącą, że dla wypełnienia obowiązku wynikającego z art. 9a ust. 1 nie miało znaczenia, od kogo zobowiązane przedsiębiorstwo zakupiło „energię zieloną”. Otóż pragnęły one „zaliczyć” sobie energię zakupioną u pośredników. Tego poglądu również nie podzielam. Ponieważ jednak w kwestii tej istnieje bogate orzecznictwo Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, pozwolę sobie – dla ułatwienia – zacytować szczegółową analizę tego problemu, zawartą w kilku wyrokach tego Sądu (w różnym składzie). Wyroki te zostały wydane po rozpoznaniu odwołań od decyzji Prezesa URE o nałożeniu kary pieniężnej, o której mowa w art. 56 ustawy – Prawo energetyczne. Wprawdzie dotyczyły one stanu prawnego z lat 2001-2002 (uregulowanego w ówczesnym art. 9 ust. 3), jednak zapisy dotyczące analizowanego zagadnienia nie uległy zmianie również w art. 9a (w odniesieniu do lat 2003-2004). We wszystkich tych wyrokach Sąd wyraził pogląd (który podzielam), że **spełnienie obowiązku zakupu energii „zielonej” następowało przez zakupienie tej energii bezpośrednio od jej wytwórców.**

1. W wyroku z dnia 10 grudnia 2003 r., sygn. akt XVII Ame 10/03 (wyrok jest jeszcze nieprawomocny), Sąd wyraził następujący pogląd:

„(...) Powyższy obowiązek dotyczy więc, w sposób jednoznaczny zakupu ze źródeł. Literalne brzmienie przepisu nie pozostawia wątpliwości, że chodzi o zakup energii od jej wytwórcy [podkr. R. T.]. Słowo źródło oznacza bowiem m.in. „to, skąd coś pochodzi, wywodzi się, ma początek” (Słownik języka polskiego pod red. Prof. dr M. Szymczaka, Wydawnictwo naukowe PWN t. III). Użyty przyimek „z” odnosi się do kierunku nabycia. Należy zatem odróżnić określenia „zakup ze źródła” od „zakupu pochodzącego ze źródła”. W pierwszym wypadku

chodzi o wyłącznie zakup bezpośredni, zaś w drugim o zakup bezpośredni lub pośredni^{9]}. Dokonana przez pozwanego [czyli przez Prezesa URE – przy-p. R. T.] wykładnia celowościowa jedynie potwierdza wykładnię literalną przepisów art. 9 ust. 3 ustawy – Prawo energetyczne i § 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 15.12.2000 r. w sprawie obowiązku zakupu energii elektrycznej ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych oraz wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła, a także ciepła ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych oraz zakresu tego obowiązku. Ratio legis jest bowiem oczywiste. Nałożony na przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się obrotem lub przesyłaniem i dystrybucją energii elektrycznej obowiązek zakupu ciepła, obowiązek zakupu energii elektrycznej ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych oraz wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła, ma na celu sztuczne wywołanie popytu na tzw. „energię zieloną”, która ze względu na cenę, nie ma możliwości podjęcia swobodnej konkurencji z energią pochodzącą ze źródeł konwencjonalnych. Oczywistym celem jest rozwój energetyki przyjaznej środowisku naturalnemu a także chroniącej zasoby surowców energetycznych. Obowiązek zakupu od producenta „energii zielonej” prowadzi w istocie do jej subsydiowania, w wyniku uśrednienia ceny energii sprzedawanej odbiorcom. (...) Należy też podkreślić, że rozwój rynku, z zasady, następuje w sytuacji gdy popyt przekracza podaż. Oznacza to, że ilość energii objęta obowiązkiem zakupu musi być większa od ilości faktycznie wytwarzanej. Tylko wówczas podmioty występujące na rynku po stronie popytowej będą zmuszone do poszukiwania źródeł podaży. (...)”.

2. W wyroku z dnia 24 listopada 2003 r., sygn. akt XVII Ame 9/03 (wyrok jest jeszcze nieprawomocny), Sąd wyraził następujący pogląd:

„(...) Zdaniem Sądu należy przyjąć, że nałożenie na przedsiębiorstwa energetyczne obowiązku zakupu energii elektrycznej **bezpośrednio od jej wytwórców** [podkr. R. T.] uzasadnione jest właśnie ważnym interesem publicznym – celem rozporządzenia jest promocja wytwarzania energii elektrycznej z wykorzystaniem jej odnawialnych źródeł, mająca przyczynić się m.in. do zmniejszenia zużycia paliw kopalnych, których spalanie powoduje emisję pyłów i gazów szkodliwych dla środowiska. Zdaniem Sądu Okręgowego na uwzględnienie nie zasługuje również zarzut powoda dotyczący dokonania przez Prezesa URE błędnej wykładni przepisów rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 15 grudnia 2000 r. Zarówno literalne brzmienie przepisów, jak i definicje ustawowe pojęć „niekonwencjonalnego źródła energii” i „odnawialnego źródła energii” zawarte w obowiązującej w dacie wydania zaskarżonej decyzji ustawie – Prawo energetyczne nie pozostawiają wątpliwości, iż na przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się obrotem energią elektryczną został nałożony obowiązek zakupu energii elektrycznej bezpośrednio od jej wytwórców [podkr. R. T.]. Abstrahując nawet od samych definicji ustawowych należy przyjąć, że wykładnia językowa i potoczne rozumienie pojęcia „źródło” jednoznacznie wskazuje na miejsce powstawania. Pogląd wyrażony przez powoda [czyli przedsiębiorstwo energetyczne – przyp. R. T.], zgodnie z którym zakup energii elektrycznej od przedsiębiorstwa obrotu jest spełnieniem obowiązku nałożonego rozporządzeniem jest całkowicie nieuzasadniony, podobnie jak zajęcie przez niego stanowiska, że przedsiębiorstwa obrotu mogą dokonywać pomiędzy sobą wielokrotnego obrotu tą samą ilością zakupionej energii. Wniosek, że przedsiębiorstwa obrotu realizowałyby obowiązek zakupu energii dokonując wielokrotnego obrotu tym samym, niewielkim wolumenem energii, nie pozostawia dla Sądu wątpliwości.”.

3. W wyroku z dnia 17 grudnia 2003 r., sygn. akt XVII Ame 7/03 (wyrok jest prawomocny), Sąd wyraził następujący pogląd:

„(...) Przepis § 1 ust. 1 i § 2 pkt 1 lit. a rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 15.12.2000 r. (Dz. U. Nr 122, poz. 1336) wyraźnie stanowi, że przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się obrotem energią elektryczną jest obowiązane do zakupu energii elektrycznej ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych przyłączonych do wspólnej sieci, a zatem nie od przedsiębiorstwa zajmującego się przesyłaniem i dystrybucją energii albo od innych przedsiębiorstw obrotu. W ocenie Sądu realizacja obowiązku zakupu energii ze źródeł odnawialnych polega na zakupie energii **bezpośrednio z tych źródeł**[podkr. R. T.] (...) Sąd podzielił stanowisko Prezesa URE, który stwierdził, że gdy przedsiębiorstwo obrotu nie jest bezpośrednio przyłączone do źródła odnawialnego, energia zakupiona bezpośrednio z tych źródeł winna mu być przesłana przez przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się przesyłaniem i dystrybucją energii elektrycznej na podstawie zawartej przez strony umowy o świadczenie usług przesyłowych (...)”.

4. W wyroku z dnia 17 grudnia 2003 r., sygn. akt XVII Ame 102/02 (wyrok jest jeszcze nieprawomocny), Sąd wyraził następujący pogląd:

„(...) W ocenie Sądu nie zasługiwał na uwzględnienie zarzut powódki dotyczący błędnej wykładni § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 15 grudnia 2000 r. Zarówno wykładnia językowa tego przepisu jak i definicje ustawowe pojęć „niekonwencjonalnego źródła energii” i „odnawialnego źródła energii” zawarte w obowiązującej w chwili wydania przedmiotowej decyzji ustawie – Prawo energetyczne w sposób jednoznaczny wskazują, iż na przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się obrotem energią elektryczną został nałożony obowiązek zakupu zielonej energii elektrycznej **bezpośrednio od jej wytwórców** [podkr. R. T.]. Pomijając nawet treść definicji ustawowych należy wskazać, iż wykładnia językowa i potoczne rozumienie pojęcia „źródło” oznacza miejsce powstawania. Prezentowany przez powoda [czyli przedsiębiorstwo energetyczne – przyp. R. T.] pogląd, iż zakup energii elektrycznej od przedsiębiorstwa obrotu energią jest spełnieniem obowiązku, o którym mowa w § 1 ust. 1 cyt. wyżej rozporządzenia jest całkowicie nieuzasadniony. W ocenie Sądu za wypełnienie w/w obowiązku w żadnym razie nie można uznać praktyki polegającej na wielokrotnym obrocie tą samą ilością zakupionej energii zielonej pomiędzy przedsiębiorstwami obrotu dokonującymi wielokrotnego obrotu energią zieloną (...)”^{10]}.

5. W wyrokach wydanych w 2005 r. i dotyczących wypełnienia omawianego obowiązku Sąd podtrzymał dotychczasową linię orzecznictwa^{11]}. Na szczególną uwagę zasługuje prawomocny wyrok z dnia 18 kwietnia 2005 r. (sygn. akt XVII Ame 19/04). Sąd wyraził m.in. następujący pogląd:

„Za niezasadny należy uznać zarzut naruszenie prawa [przez Prezesa URE – przyp. R. T.] przez błędną, wykładnię i niewłaściwe zastosowanie przepisów § 1 ust. 1 i § 2 pkt 1 lit. b rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 15 grudnia 2000 r. w sprawie obowiązku zakupu energii elektrycznej ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych oraz wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła, a także ciepła ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych oraz zakresu tego obowiązku (Dz. U. Nr 122, poz. 1336) przez przyjęcie, że (...) Zakłady Energetyczne SA nie dopełniły obowiązku zakupu energii elektrycznej ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych w 2002 r.

W pierwszym rzędzie należy zważyć, że w przedmiotowej sprawie nie ma żadnego znaczenia interpretacja Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej^{12]} aktualnie obowiązującego rozporządzenia z dnia 30 maja 2003 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku zakupu energii elektrycznej i ciepła z odnawialnych źródeł energii oraz energii

elektrycznej wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła. Organ ten nie jest uprawniony do dokonywania wiążącej wykładni prawa, a ponadto jego stanowisko pochodzi z 27.08.2003 r., a więc nie mogło mieć wpływu za zachowanie się powoda w 2002 r.

Niezależnie od tego należy stwierdzić, że interpretacja ta pozostaje w oczywistej sprzeczności z treścią § 6 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 15 grudnia 2000 r. w sprawie obowiązku zakupu energii elektrycznej ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych oraz wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła, a także ciepła ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych oraz zakresu tego obowiązku (pomijając, że rozporządzenie to nie dotyczy obowiązku zakupu energii w 2002 r.)^{13]}, gdyż przepis ten wyraźnie stanowi, że chodzi o zakup energii ze źródeł (tj. miejsca powstania, miejsca skąd coś bierze swój początek), a nie pochodzącej z takich źródeł.

W konsekwencji należy uznać za trafne stanowisko pozwanego [Prezesa URE – przyp. R. T.], że powód nie kupując wymaganej ilości energii „zielonej” od producenta (tzn. ze źródła) naruszył obowiązek określony w § 1 ust. 1 i § 2 pkt 1 lit. b rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 15 grudnia 2000 r. w sprawie obowiązku zakupu energii elektrycznej ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych oraz wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła, a także ciepła ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych oraz zakresu tego obowiązku.

Zważyć ponadto należało, że skoro powód nie wskazuje, że przyczyną uchybienia obowiązkowi zakupu energii „zielonej” był jej brak na rynku lub nadmiernie wysoka cena, to rozpatrywanie tych okoliczności w niniejszej sprawie jest bezprzedmiotowe.”

IX. Potwierdzeniem słuszności poglądów Sądu wyrażonych w prezentowanych wyżej orzeczeniach (które podzielam), jest fakt, że gdy ustawodawca zechciał umożliwić (z dniem 1 stycznia 2005 r.) spełnienie omawianego obowiązku nie tylko przez zakup energii elektrycznej u jej wytwórców ale także u pośredników – dokonał stosownej zmiany art. 9a ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo energetyczne, zastępując obowiązek zakupu „energii elektrycznej z **odnawialnych źródeł energii**” obowiązkiem zakupu „energii elektrycznej **wytworzonej w odnawialnych źródłach energii**” (por. tekst przepisów, zamieszczony wyżej w pkt III, IV oraz V). Była to zmiana zamierzona, bowiem towarzyszyło jej wprowadzenie regulacji (art. 9e) tworzącej system kontroli wypełnienia omawianego obowiązku, zapobiegający wielokrotnemu obrotowi tą samą ilością zakupionej energii – w postaci podlegających umorzeniu „świadcstw pochodzenia” (potwierdzających wytworzenie energii elektrycznej w odnawialnym źródle energii)^{14]}.

1] Dz. U. z 1997 r. Nr 54, poz. 348 z wieloma późniejszymi zmianami. Tekst jednolity: Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1504. Dalsze zmiany: Dz. U. z 2003 r. Nr 203, poz. 1966, z 2004 r. Nr 29, poz. 257, Nr 34, poz. 293, Nr 91, poz. 875, Nr 96, poz. 959 i Nr 173, poz. 1808 oraz z 2005 r. Nr 62, poz. 552.

2] Por. np. R. Taradejna, „Wspieranie ekologicznej energetyki”, Biuletyn URE Nr 5/2001. Patrz też R. Szramka, „Rozwój i regulacja rynku energii odnawialnej w Polsce”, Biuletyn URE Nr 5/2003.

3] Dz. U. z 2000 r. Nr 48, poz. 555.

4] Dz. U. z 2000 r. Nr 122, poz. 1336.

5] Dz. U. z 2002 r. Nr 135, poz. 1144.

6] Dz. U. z 2003 r. Nr 104, poz. 971.

7] Dz. U. z 2004 r. Nr 91, poz. 875.

8] Dz. U. z 2002 r. Nr 135, poz. 1144.

9] Zwróćmy uwagę, że tak właśnie uczyniono w art. 9a ust. 1 pkt 1 (w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2005 r.), w którym mowa jest o obowiązku „zakupu energii elektrycznej wytworzonej w odnawialnych źródłach energii”.

10] Patrz też komentarz zawarty w pkt X niniejszego artykułu.

11] Jako przykład można wskazać wyroki: z dnia 14 marca 2005 r. (sygn. akt XVII Ame 13/04 i XVII Ame 22/04), z dnia 4 kwietnia 2005 r. (sygn. akt XVII Ame 12/04), z dnia 18 kwietnia 2005 r. (sygn. akt XVII Ame 18/04), z dnia 9 maja 2005 r. (sygn. akt XVII Ame 24/04) oraz z dnia 18 kwietnia 2005 r. (sygn. akt XVII Ame 19/04). Ostatni z tych wyroków jest prawomocny.

12] Oto fragment wyroku, prezentujący zarzuty przedstawione przez przedsiębiorstwo energetyczne, skarżące decyzję Prezesa URE o nałożeniu kary pieniężnej: „Zdaniem skarżącego, pozwany nie uwzględnił interpretacji Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej aktualnie obowiązującego rozporządzenia z dnia 30 maja 2003 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku zakupu energii elektrycznej i ciepła z odnawialnych źródeł energii oraz energii elektrycznej wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła (Dz. U. Nr 104, poz. 971), w świetle której „uzasadnione koszty zakupu energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii, uwzględnione w taryfach przedsiębiorstw energetycznych, ponoszone w związku z realizacją obowiązków to koszty zakupu energii elektrycznej na giełdzie towarowej, na uznanym za konkurencyjny pozagiełdowy, ogólnodostępnym rynku energii oraz bezpośrednio od wytwarzającego tę energię ...” [podkr. R. T.].

13] Sąd zapewne miał na myśli rozporządzenie z dnia 30 maja 2003 r., na co wskazuje zarówno przywołanie § 6, zawarte w zdaniu zastrzeżenie „(pomijając, że rozporządzenie to nie dotyczy obowiązku zakupu energii w 2002 r.)” jak i treść przytoczonej wyżej argumentacji przedsiębiorstwa, do której nawiązuje uzasadnienie wyroku.

14] Por. rozumowanie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zawarte w uzasadnieniu wyroku z dnia 17 grudnia 2003 r. (sygn. akt XVII Ame 102/02), zaprezentowanym wyżej w pkt VIII 4.